

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus: Projev k 28. říjnu

Jiří Weigl: Pokrok nezastavíš

Ivo Strejček: Masová migrace je stále vážné téma. Nezapomeňme na to!

Ladislav Jaki: Maďari své zájmy hájit umějí. A co my?

Václav Klaus: O co se zasloužil nobelista Bernanke?

Ladislava Chateau: Annie Ernauxová – ikona francouzské literatury

Filip Šebesta: Trojjediný prezident(ka)

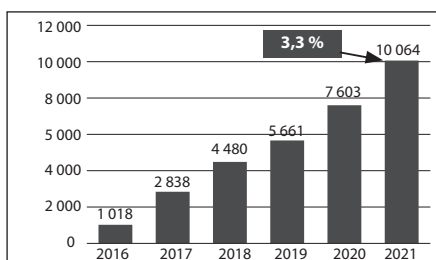
Václav Klaus: Ekonomové si zoufají, vláda rozpočtový deficit stále zvyšuje

Filip Šebesta: Konec masového automobilismu, to je oč tu běží?

ŘÍJNOVÝ GRAF IVK

Kanada: velmoc eutanázie

vývoj počtu asistovaných úmrtí v Kanadě a jejich podíl na celkových úmrtích v roce 2021

Pramen: Third Annual Report On Medical Assistance in Dying in Canada 2021; Health Canada, 2022

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 15/29
160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024

Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 31. 10. 2022

Projev k 28. říjnu roku 2022*

Václav Klaus

Vážený pane předsedo, dámy a pánové, začnu poděkováním Českému svazu bojovníků za svobodu a zejména jeho vedení za pozvání promluvit na tomto už tradičním slavnostním shromáždění. Snad ještě více bych Vám ale chtěl poděkovat za to, že toto shromáždění, přes veškerou nepřízeň okolností, vůbec pořádáte. To je velký čin. Mám strach, že blížící se březnová výměna prezidenta republiky našemu přání ponechat Pražský hrad jako místo setkávání svobodně myslících a jednajících Čechů nebude nakloněna. V této své obavě asi nejsem osamocen.

Dnes se – mimo veškerou pochybnost – setkáváme v nejhorším okamžiku od roku 1989.

V průběhu uplynulých sto čtyř let jsme, jako národ, v tento sváteční den prožili různé komplikované situace. Několikrát nebylo možné slavit vůbec, a nebylo to jen v období protektorátu. Před dvěma lety, v covidové éře, jsem bez povolení a bez roušky v tento slavnostní den krátce promluvil u busty na pražském Obecním domě, tedy na místě, kde byla naše republika v roce 1918 založena, a od té doby se kvůli tomu soudím s Ministerstvem zdravotnictví.

Po pádu komunismu převládala naděje, radost, optimismus, pozitivní očekávání, a ta se – a na tom musím trvat – dařilo naplňovat. Dnes jsme v situaci opačné. Panuje krize, beznaděj, pocit bezvýchodnosti, smutek.

Vynechám-li tuto covidovou epizodu, dnes se – mimo veškerou pochybnost – setká-

váme v nejhorším okamžiku od roku 1989. Po pádu komunismu převládala naděje, radost, optimismus, pozitivní očekávání, a ta se – a na tom musím trvat – dařilo naplňovat. Dnes jsme v situaci opačné. Panuje krize, beznaděj, pocit bezvýchodnosti, smutek. Sice tomu tak není jen v naší zemi, ale zauzení nepříjemných problémů je právě u nás zcela unikátní. Navíc mezi našimi spoluobčany dominuje znervózňující pocit, že nemáme politickou reprezentaci, která by si to uvědomovala a která by to chtěla řešit.

Žijeme z toho, co bylo vybudováno v uplynulých třech desetiletích a máme důvod mít strach z toho, co nám přinese nejbližší budoucnost.

Žijeme z podstaty. Žijeme z toho, co bylo vybudováno v uplynulých třech desetiletích a máme důvod mít strach z toho, co nám přinese nejbližší budoucnost. O té

EDITORIAL

Den vzniku samostatného československého státu, jak se oficiálně jmenuje náš nejvýznamnější státní svátek, který slavíme 28. října, není pouze tzv. rádo-vým dnem, jak by se mohlo zdát z každoročních vášnivých diskusí nad jmény vyznamenaných a z diskuse (na úrovni mateřské školy) o přijímání a odmítání pozvání do Vladislavského sálu. Je to především den, který umožňuje zamyslet se nad českou státností, nad tím co znamená v této době a jakým, jak se dnes moderně říká, výzvám čelí. Takového váženého zamýšlení a reflexe se nám dříve dostávalo z nejvyšších míst naší státnosti. Někdo s vyřčeným souhlasil, jiný nikoli, to je pochopitelné, ale živá diskuse nad nejvladnějším tématem národa, jeho státem, národním životem a existencí, nějak probíhala. To se v posledních deseti letech bohužel nedělo. Projev bývalé hlavy státu, který chce být takovým vážným zamýšlením, jež v tento den chybí, proto přinášíme jako úvodní text celého vydání.

V tomto na témata pestrém čísle naleznete ale také diskusi o letošních Nobelových cenách. Cenu za ekonomii komentuje Václav Klaus, laureátce té literární se

* Slavnostní shromáždění ke 104. výročí vzniku Československé republiky, Míčovna Pražského hradu, Praha, 28. října 2022.

(Pokračování ze strany 1)

věnuje ve svém komentáři česko-francouzská spisovatelka Ladislava Chateau. Ladislav Jakl po setkání s Viktorem Orbánem, který na počátku října navštívil IVK, konstatuje, že Maďari své zájmy hájit umí. Ale co my?, ptá se. Skepticky se i k některým povzbudivým zprávám, mezi něž patřil volební výsledek Švédských demokratů, staví ve svém komentáři Jiří Weigl. Ivo Strejček zase na příkladu německých dat připomíná, že migrace je stále vážné téma a neměli bychom na ni zapomínat. Autor těchto řádek ve světle rozhodnutí koalice Spolu o své podpoře v prezidentských volbách shledává, že éra „prezidentů s příběhem“ končí a v samém závěru v komentáři „Konec masového automobilismu, to je oč tu běží?“ pak kriticky zhodnocuje současný přístup k elektromobilitě.

Pozornost si však zaslouží i říjnový graf IVK, tím víc, že toto číslo vychází v období dušiček, kdy vzpomínáme na naše blízké, kteří zde s námi už nejsou. Čísla, která ukazují, hovoří za sebe. Krásný nový svět...

Filip Šebesta

vzdálenější ani nemluvě. Nejde o iracionální strach. Nepropadli jsme ani obecné, do značné míry racionální skepsi. Je to horší. Zodpovědně, alespoň někteří z nás, vyhodnocujeme dnešek a domýšlíme současně trendy a tendence a jejich souvislosti. A není to radostné.

Nedaleko nás je válka. Nikdo z nás válku nechce a neobhajuje. Žádnou, ani tu dnešní na Ukrajině. Právě tato válka si zaslouží seriózní posouzení okolností svého vzniku v celé její šíři a komplexnosti. Hlavně si musíme přát její rychlé ukončení. Válka na Ukrajině se nesmí stát výmluvou, za kterou se mo-

hou schovávat ti, kteří nesou zodpovědnost a používají válku jako obhajobu svého selhání a své neschopnosti. Ve špičkách naší i mezinárodní politiky bohužel chybí odvážní a zodpovědní lidé, kteří by byli schopni tuto ničivou a destruktivní válku ukončit, nebo aspoň přispět k jejímu zastavení.

Ideálem současnosti je pasivní občan, utěšující se komunikací na sociálních sítích, občan, který si neuvědomuje, že je mu v tom podstatném povolen jen jeden jediný názor.

Trápí nás i domácí politika. Rozklad zasáhl i naše politické strany. To znechucuje veřejnost a vede to k trvalé deziluzi občanů z politiky. Ti pochopili, že ani volby řešení nepřinášejí, protože nemohou. Naše troj- a pěti-koalice jsou popřením politického stranictví a jsou zbavením se možnosti racionálně vládnout. Jsou novou verzí bývalých národních front. Vláda koalic vznikla jako důsledek odporu naší polistopadové politiky k většinovému politickému systému, který by umožnil vítězství něčeho a něčeho. Teď vyhrávají, resp. spíše prohrávají všichni.

Ideálem současnosti je pasivní občan, utěšující se komunikací na sociálních sítích, občan, který si neuvědomuje, že je mu v tom podstatném povolen jen jeden jediný názor. O tom je ostatně ona dnes tak velebená politická korektnost. Není ničím jiným než pokrytectvím.

Do onoho jednoho správného názoru, dnes a denně omílaného v České televizi a v Českém rozhlasu, bohužel patří

– takové bizarní ideologie jako je agresivní genderismus, jako je zelené blouznění o rozhodující roli emisí CO₂ ve vývoji klimatu

a jako je obhajoba masové migrace na bázi zcela pochybného multikulturalismu;

– patří k tomu i omezování svobody slova a zavádění cenzury (viz nedávno zahájená příprava zákazu tzv. antisystémových názorů a postojů);

– patří tam přepisování dějin. Členové Českého svazu bojovníků za svobodu oprávněně sledují, že jsou hanobeni a pomlouváni ti, kteří se zasloužili o naši svobodu a že jsou zlehčovány zločiny našich nepřátel;

– v neposlední řadě tam patří ohrožení naší svrchovanosti a národní identity, neboť to se nehodí do představ globálních elit vládnoucích Evropě a světu.

Někteří z nás tyto tendence kritizují už delší dobu. Válka na Ukrajině všechny tyto tendence ještě zesílila a poskytuje snadnou záminku k zesilování tlaku na ty, kteří si dovolují o nich mluvit kriticky. Mám strach, že nic z toho, co jsem teď zmínil, nebude diskutováno na dnešním slavnostním večeru v nedalekém Vladislavském sále.

Cesta ke změně, nápravě a obnově je zahalena v mlze. Vydat se po ní bude vyžadovat ohromné úsilí všech, kteří si tyto zásadní věci a souvislosti uvědomují.

Cesta ke změně, nápravě a obnově je zahalena v mlze. Vydat se po ní bude vyžadovat ohromné úsilí všech, kteří si tyto zásadní věci a souvislosti uvědomují. Bude vyžadovat nalezení shody všech, kterým není lhostejná budoucnost naší země, i když se liší v řadě jednotlivostí. Musíme se však po této cestě co nejdříve vydat. Už včera bylo pozdě. Ještě jednou děkuji Českému svazu bojovníků za svobodu za uspořádání dnešního setkání. Přeji Vašemu svazu, aby byl jeho hlas stále slyšet. Naše země to potřebuje. ■

Pokrok nezastavíš

Pourmokhtari, dosud předsedkyně mládežnické organizace švédské Liberální strany, která se jako aktivistka proslavila požadavkem zavést daň z masa jako nástroj boje s klimatickou změnou. V pozici nejmladší

Pokrokářství je ve švédské politice dominantnější, než si myslíme.

švédské ministryně v historii nahradila bosensko-muslimskou emigrantku Aidu Hadžialičovou, která se stala v sociálně-demokratické vládě ministryní školství (!!!) jako pokračující studentka v 27 letech. Pro ilustraci ještě dodejme, že iránského původu bude i nová švédská ministryně kultury. Ne, ve Švédsku rozhodně nehrozí žádné národní obrození.

Rovněž Velká Británie zažívá v těchto dnech období samých politických rekor-

dů. Zatímco se nedávno uzavřela dosud nejdelší vláda britské panovnice a na trůn dosedl král, který na korunu čekal nejdéle v historii, aby krátce na to přijímal demisi premiérky vládnoucí nejkratší dobu v britských dějinách, nyní se chystá jiná premiéra. Velká Británie bude mít s největší pravděpodobností prvního premiéra indického původu. Rishi Sunak, bývalý ministr financí a zeť indického miliardáře, má šanci potvrdit, že Británie pod vládou konzervativců je plně oddána velkému pokrokovému cíli stát se multikulturním, genderově spravedlivým společenstvím nejruznějších minorit, tak jako si to vysnili ideologové nové levice.

My ve vzdálené střední Evropě si můžeme klást otázku, čím to je, že to Skandinávcí, Britové a další západoevropské národy tak

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Ti, kdo s nadějí přivítali v nedávných parlamentních volbách ve Švédsku porážku dosud dominantních sociálních demokratů, a domnívali se, že nová středopravá koalice opírající se o na pravici nejsilnější Švédské demokraty, ukončí éru dosavadní extrémně progresivistické politiky, budou zřejmě zklamáni. Pokrokářství je ve švédské politice dominantnější, než si myslíme.

Svědčí o tom práva, že novou ministryní životního prostředí se stala šestadvaceti-letá politička s iránskými kořeny Romina

smířlivě vzdávají a ve velkém předávají vládu nad svými věcmi veřejnými do rukou naturalizovaných cizinců. Odpověď může-

My ve vzdálené střední Evropě si můžeme klást otázku, čím to je, že to Skandinávci, Britové a další západoevropské národy tak smířlivě vzdávají a ve velkém předávají vládu nad svými věcmi veřejnými do rukou naturalizovaných cizinců.

me možná nalézt při pohledu na výkon našich politiků, kteří sami žádné exotické kořeny nemají. Ti v současné energetické krizi předvádějí chaos zcela nevidaný.

Tak například jenom pro ilustraci poslední informace – dlouho nám tvrdili, že pro různé státní a veřejné instituce bude energie nakupovat státní obchodník s energií a dokonce oznámili, že k tomuto účelu bude sloužit státní podnik Prisco. Řada institucí se na to spolehla a čekala na oslovení tímto obchodníkem. Včera se ale dozvěděli, že žádný státní obchodník nevznikne, že si mají hledat sami svého dodavatele a že maximálně mohou spoléhat na obchodníka poslední instance, který jim dodá energie na cenové úrovni vládou vyhlášeného stropu. Prostě chaos jako vždycky. Šestadvacetiletá íránská studentka by to jistě hůře dělat nemohla.

Zdá se, že jak u nás, tak na západ od našich hranic se demokratický politický systém

dostává do vážné krize a přestává generovat kompetentní a odpovědné vlády. Deziluze veřejnosti je proto přirozená, obzvláště v současné všestranné krizi, kterou

Zdá se, že jak u nás, tak na západ od našich hranic se demokratický politický systém dostává do vážné krize a přestává generovat kompetentní a odpovědné vlády.

dnešní politici nejsou schopni ani ochotni řešit. Lidé s exotickým původem na rozhodujících místech proto nejsou řešením, ale pouze potvrzením dnešního vážného problému.

24. října 2022

Masová migrace je stále vážné téma. Nezapomeňme na to!

Ivo Strejček

člen správní rady IVK

Německý týdeník Junge Freiheit se ve své obsáhlé příloze s názvem Děti zítřka zevrubně věnoval tématu migrace. Na celé řadě grafů přinesl – nejen pro německé čtenáře – řadu varovných dat. Například: zatímco v roce 2007 žilo v Německu 6,7 milionů cizinců, v roce 2021 už to bylo 11,8 milionů (Německo mělo ke konci

Pokud jsme si mysleli, že nejhůř je na tom s migrací Francie, pak náš německý soused se nachází v podstatně horší situaci.

roku 2021 83,2 milionů obyvatel), v témže časovém období se počet žadatelů o asyl zvýšil z 0,5 milionů na 1,9 milionů. Nebo: na mapách Německa, Velké Británie a Francie tento týdeník porovnává podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel těchto zemí. Suverénně nejhůř z tohoto srovnání vychází Německo – a to především jeho západní a jižní část. Například v Offenbachu (Hesensko) tvoří podíl cizinců na místním obyvatelstvu už zdrcujících 44 %, v Mnichově a Frankfurtu nad Mohanem 31 %. Oněch 31 % mají v Británii „jen“ některé části Londýna (Kensington a Chelsea), ve Francii „pouze“ pařížské Seine – Saint – Denis.

Co z těchto několika vybraných čísel vyplývá? Pokud jsme si mysleli, že nejhůř je na tom s migrací Francie, pak náš německý soused se nachází, podle využitých dat Spolkového statistického úřadu, v podstatně horší situaci. S Německem nejen souse-

díme, udržujeme s ním stále těsnější vazby. Měli bychom proto rychlé a dramatické proměny v populaci našeho souseda brát vážně. I pro nás to bude brzy vážný problém.

Drtivá většina (nejen rakouské) veřejnosti si myslí, že stále není tak zle, že se dá pokračovat ve starých vyjetých kolejích, že není třeba měnit zabíhající se „zelené“ radikalismy Green Dealu – jakkoli právě ony jsou hlavní příčinou energetické krize.

Letmo bychom si měli všimnout, že o víkendu proběhly v sousedním Rakousku prezidentské volby. Letmo proto, že na jejich výsledcích není mnoho co komentovat. Byly očekávané a nezajímavé. Vyhrál a mandát obhájil stávající rakouský prezident a bývalý předseda rakouských Zelených levicový „světoobčanský“ liberál Alexander Van der Bellen. Byl, svým způsobem, společným kandidátem levice

a lidovců (nazvat rakouské – stejně jako české – lidovce pravici by bylo odvážné tvrzení), proto ona jednoznačnost jeho vítězství. Letos nebylo třeba „čarovat“ s „nelepícím lepidlem“ na obálkách pro korespondenční hlasy, jak tomu bylo před šesti lety, kdy kvůli silným podezřením ohledně machinací s volebními výsledky muselo být druhé kolo prezidentské volby zcela zrušeno.

Přesto si lze z letošních rakouských prezidentských voleb odnést nějaké poučení. Další skličující potvrzení faktu, že drtivá většina (nejen rakouské) veřejnosti si myslí, že stále není tak zle, že se dá pokračovat ve starých vyjetých kolejích, že není třeba měnit zabíhající se „zelené“ radikalismy Green Dealu – jakkoli právě ony jsou hlavní příčinou energetické krize. Ba, co víc. Rakouské voliče nepřiměl k předvolebnímu zamýšlení ani rakouský deník Kurier, když před nedávnem varovně referoval, že pro dvě třetiny žáků vídeňských základních škol již není němčina mateřským jazykem... Tolik na okraj dalších v řadě voleb s beznadějnými výsledky.

11. října 2022

Předplatné IVK

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz

Maďari své zájmy hájit umějí. A co my?

Ladislav Jaki
člen správní rady IVK

Tak jsme dnes měli v Institutu na návštěvě maďarského premiéra Viktora Orbána. Skoro dvouhodinové povídání s ním a jeho týmem bylo inspirativní a místy dokonce i zábavné.

Orbán je výjimečnou postavou současné evropské politické scény. Stačí přestat číst o něm a raději číst přímo jeho. Nebo se podívat na některé z jeho fenomenálních veřejných vystoupení. Erudovanost, konzistentnost, věrnost zásadám, důslednost, to vše by se od něj mohla dnešní garnitura nejen naší politické scény učit. Ale ono právě nejde jen o Orbána.

Výjimečnost Viktora Orbána je v tom, že za ním stojí většina společnosti jeho země.

Jeho fenomén je ještě v čemsi jiném, než jsou jen jeho charakterové a intelektuální vlastnosti. Výjimečné muže i ženy člověk občas potká nebo zaregistruje. Mají to v hlavě srovnané, jsou odvážní, obětaví, pracovití, oddaní svobodě. Jenže výjimečnost Viktora Orbána je v tom, že za ním stojí většina společnosti jeho země.

Jistěže je pozoruhodný sám o sobě. Ale to, s jakým mandátem a jakou dobu stojí v čele Maďarska, nevypovídá jen o jeho síle,

ale především o skutečném a autentickém stavu maďarské společnosti. To ona si přeje politiku, kterou Orbán zastává. To ona si ho vybrala, ona ho podporuje a dodává mu nejen legitimitu, ale sílu a potvrzení správnosti cesty. Konzervativně uvažující osobnosti existují i jinde, ale nikde nemají takové zakořenění v náladách, potřebách a zkušenosti veřejnosti. To maďarská společnost „zplodila“ premiéra Orbána jako svou odpověď na nemoci dnešní doby. To maďarská společnost došla k výrazné shodě na idejích, které je třeba chránit a prosazovat. Došla k tomu po klikaté cestě, plné trpkých zkušeností, ale ony zkušenosti dobře vyhodnotila a našla správný směr.

Orbán je výjimečnou postavou současné evropské politické scény. Stačí přestat číst o něm a raději číst přímo jeho.

Orbán dnes ráno na Hanspaulce často mluvil o zájmech maďarského lidu. Zájem, to je u nás skoro sprosté slovo. Naše elity nás vychovávají v tom, že jsme malý národ a žádné své vlastní zájmy nejen nemáme šanci prosadit, ale vlastně ani žádné nemáme mít. Že naše zájmy jsou přece totožné s tím, ke komu se přimkneme, ke komu chceme patřit (za což jen platíme a nic nedostáváme), ke komu se chceme hlásit, koho chceme poslouchat (v plané naději, že se nám to nějak vrátí).

My můžeme nesouhlasit s politikou třeba Polska, Francie, Turecka či Británie. Ale vždy musíme uznat, že jejich domácí i zahraniční

politika je vedena vlastními autentickými zájmy. A kde jsou naše autentické zájmy? Kdo se za ně rve na mezinárodním kolbišti? Spíše od našich představitelů slyšíme, jak svým silnějším partnerům prosebným hlasem říkají něco ve smyslu, kolik že jim máme zaplatit, abychom s nimi směli souhlasit.

Zájem, to je u nás skoro sprosté slovo. Naše elity nás vychovávají v tom, že jsme malý národ a žádné své vlastní zájmy nejen nemáme šanci prosadit, ale vlastně ani žádné nemáme mít.

Maďari vědí, že patří ke křesťanské Evropě. Ale vědí i to, že za své zájmy se musejí rvát sami, že to nikdo jiný z nějaké blahosklonnosti pro ně a za ně neudělá. A tak se semkli. A podporují své vedení. Hlavně se ale semkli jeden s druhým navzájem. Což neumíme něco podobného také? Což neumíme identifikovat své autentické specifické zájmy, abychom je pak mohli i prosazovat?

Zatím jsme se moc semknout neuměli. Místo semknutí nám šlo spíše přimykání.

Zatím jsme se moc semknout neuměli. Místo semknutí nám šlo spíše přimykání. Přimknutí se k dubisku se nám moc neosvědčilo. Tak se místo toho teď přimykáme ke kaktusu. Nedívám se, že se tomu Maďari diví.

6. října 2022

Viktor Orbán navštívil Institut Václava Klause

Bývalý prezident České republiky Václav Klaus přivítal ve čtvrtek dne 6. října 2022 v sídle svého Institutu na pražské Hanspaulce předsedu vlády Maďarska Viktora Orbána.

V doprovodu svých nejbližších spolupracovníků diskutovali složitou situaci v obou zemích, zejména v energetické oblasti, jakož i rychle se zhoršující ekonomické podmínky v důsledku vysoké inflace.

Věnovali se rovněž tématům týkajícím se geopolitické situace ve světě i vztahům uvnitř Evropské unie. V závěru přátelské debaty došlo i na stav tzv. Visegrádské skupiny (V4). Václav Klaus se s Viktorem Orbánem shodli na nezbytnosti tuto skupinu dále udržovat a spolupráci v ní rozvíjet.

Viktor Orbán informoval Václava Klause o tom, že maďarské vydání jeho knihy *Návrat inflace – kluzká cesta bezstarostného zadlužování* (IVK, 2022) je těsně před uvedením na trh.

V Praze dne 6. října 2022

NOBELOVY CENY

O co se zasloužil nobelista Bernanke?

Václav Klaus

Ekonomie to má těžké. Alfred Nobel při svém nápadu na udělování Nobelových cen na ekonomii zapomněl. Až teprve v roce 1969 švédská Riksbank začala udělovat cenu za ekonomické vědy na paměť Alfreda Nobela. V prvních desetiletích byla k dispozici spousta slavných ekonomů, takže bylo snadné udělovat tuto cenu bez velkých protestů zevnitř ekonomické vědy. Pak už se zásobárna slavných jmen vyprázdnila a Nobelovu cenu dostávají i relativně neznámá jména. První čtvrt století jsem trval na tom, že o každém jmenovaném mohu z hlavy nadiktovat článek, vysvětlující, proč ten či onen cenu dostal. Teď už to neumím. Loňští kandidáti D. Card, J. D. Angrist a G. W. Imbens byla pro mne jména absolutně neznámá. Nejen pro mne.

První čtvrt století jsem trval na tom, že o každém jmenovaném mohu z hlavy nadiktovat článek, vysvětlující, proč ten či onen cenu dostal. Teď už to neumím.

Letošní cenu získali hned tři Američané. Slavný Ben Bernanke, známý Douglas Diamond a neznámý Philip Dybvig. Za zmínku stojí ten první, známý teoretik, který se v roce 2006 na osm let stal předsedou Rady

guvernérů americké centrální banky, tzv. FEDu. Vystřídal – jako teoretik s důstojným seznamem publikované literatury – pragmatika, ale velmi bystrého a koncepčně uvažujícího Allana Greenspana. Oba jsem měl tu čest znát.

Bernanke proslul článkem z první poloviny osmdesátých let, v němž vysvětloval, že krachy bank vyvolávají finanční krize.

Greenspana jsem si spolu s většinovým názorem velmi vážil. Návštěva Bernankeho v jeho pracovně ve FEDu na mne žádný hluboký dojem neudělala. Bernanke proslul článkem z první poloviny osmdesátých let, v němž vysvětloval, že krachy bank vyvolávají finanční krize. Podle tehdejšího dominantního názoru však byly krachy bank důsledkem finančních krizí. Po více než půlstoletí mého „pobytu“ v makroekonomii nemám pocit, že bych toto považoval za nějaký převratný objev. Ale budiž.

Dalo by se říci, že současná inflace je důsledkem vítězství Bernankeovy politiky. Není to trochu paradox?

Člen volebního výboru, švédský ekonom John Hassler řekl, že „dílo všech tří letošních laureátů položilo základy k modernímu chápání toho, proč jsou banky potřebné, proč jsou zranitelné a co se s tím dá dělat.“ Opět nevím, zda bychom bez Bernankeho článku v roce 1983 nevěděli, že jsou banky důležité a že jsou zranitelné. Chce se mi znovu dodat: ale budiž.

Bernanke nastoupil do klíčové role šéfa centrální banky v předvečer světové finanční a ekonomické krize let 2008-2009 (v USA možná už v roce 2007). V této funkci byl už skoro dva roky, kdy první velká americká banka zkrachovala a – ač teoreticky vybaven – neudělal nic. Možná proto, že ač původně republikán, později se s nimi však rozešel, nechtěl označit za viníka krachu bank ničivou Clintonovu politiku podpory hypoték. Krizi 2008-2009 však Bernanke v žádném případě nezpůsobil.

Do historie se zapsal něčím jiným. Vymyslel (možná přesněji prosadil) jako řešení krize tzv. quantitative easing, neboli kvantitativní uvolňování, což není nic jiného než keynesiánské zahlcení ekonomiky penězi, aby byla krize co nejmenší.

Do historie se zapsal něčím jiným. Vymyslel (možná přesněji prosadil) jako řešení této krize tzv. quantitative easing, neboli kvantitativní uvolňování, což není nic jiného než keynesiánské zahlcení ekonomiky penězi, aby byla krize co nejmenší. Protože to působilo strašně pomalu, quantitative easing přetrvalo dlouhá léta – nejen v USA, ale pod Draghim i v Evropské centrální bance. Dalo by se říci, že současná inflace je důsledkem vítězství Bernankeovy politiky. Není to trochu paradox?

publikováno v deníku Lidové noviny,
11. října 2022

Annie Ernauxová: ikona francouzské literatury

Ladislava Chateau
spisovatelka

Annie Ernauxová, je první Francouzskou, která se stala laureátkou Nobelovy ceny za literaturu, narodila se v roce 1940 v normandském městečku Yvetot. Její rodiče byli drobní obchodníci, bez valného vzdělání. Po maturitě odešla Annie do Paříže, kde vystudovala Sorbonnu a dlouho působila jako profesorka literatury na *lycée-collège*. Pařížské intelektuální prostředí byl úplně jiný svět, než na který byla dosud zvyklá, a tato zkušenost se také stala častým námětem jejích próz, vytržení z původních

kořenů, těžko postižitelné mezery, která ji odděluje od ostatních.

Annie Ernauxová je odjakživa velmi politicky aktivní; hlásí se k levici, jejím favoritem je Jean-Luc Mélenchon; ráda podepisuje nejrůznější petice, je velkou feministkou, kdysi bojovala za právo na interrupci, manželství pro všechny, nyní sympatizuje s MeToo...

Annie Ernauxová je autorkou mnoha autobiografických próz, často nevelkého rozsahu. Čeští čtenáři znají její útlou knížku *Místo*, *Obyčejná žena*, která vyšla v překladu Any Kareninové v roce 1995; *Místo své au-*

torce přineslo v roce 1984 prestižní cenu Renaudot. Obě díla se doplňují, první je o vztahu k otci, druhá o vztahu k matce, která pro ni představuje *dobro i zlo* zároveň. Při příležitosti vydání českého překladu Ernauxová navštívila poprvé Prahu, setkání s ní se tehdy uskutečnilo i na půdě Univerzity Karlovy.

Annie Ernauxová nepíše romány, popisuje obyčejný každodenní život, vlastní prožívání, říká, že je *sama sobě etnologem*. Píše jednoduchým pevným jazykem, popisuje pocity, gesta, vzpomínky, které jí při nejrůznějších příležitostech vytanuly na mysli, v jedné ze svých knih se vrací k atmosféře rodiny (*Hanba*, 1996), jindy píše o bouřlivém mileneckém vztahu (*Obyčejná vášeň*, 1991). A letos vyšla v českém překladu její dosud nejobsáh-

lepší kniha *Roky* v překladu Tomáše Havla. I v tomto díle se autorka ponořila do vlastní minulosti, kterou rekapituluje na pozadí historických i kulturních událostí let 1940 až 2006, vypravuje nejen vlastní příběh, ale i francouzskou historii.

Její politické výstupy často působí chaoticky, známá spisovatelka přehlídí různé nuance, hlavně když se revoltuje.

Annie Ernauxová je odjakživa velmi politicky aktivní; hlásí se k levici, jejím favoritem je Jean-Luc Mélenchon; ráda podepisuje nejrůznější petice, je velkou feministkou, kdysi bojovala za právo na interrupci, manželství pro všechny, nyní sympatizuje s MeToo, stejně jako s hnutím *žlutých vest*, podporuje práva menšin, brojí proti *islamofobie*, je pro *muslimské šát-*

ky, pro *Parti des Indigènes de la République*, (PIR), stranu, která vznikla na podporu původních obyvatel francouzských kolonií, nyní trvale žijících ve Francii, a mimo jiné také vehementně pléduje pro bojkot Izraele. Její politické výstupy často působí chaoticky, známá spisovatelka přehlídí různé nuance, hlavně když se revoltuje.

Letošní udělení Nobelovy ceny opět vzbuzuje rozpaky. Annie Ernauxová si ji nezaslouží, přestože její tvorbu lze doporučit i náročnému čtenáři.

Zarážející jsou i některé její výroky, cituji namátkou, loni veřejně prohlásila, že *nelze být nevinným Izraelcem!*? (viz petice proti hanobení a křivému obviňování ze 17. ledna 2021). A jindy zase Annie Ernauxová prohlašuje: *až do posledního svého dechu se budu mstít za svoji rasu a prostředí, z kterého jsem vyšla*. A její kritikové hned

zavtipkovali, že *Annie Ernauxová se nám už padesát let mstí za to, že se nenarodila v buržoazní rodině*.

Spíše se zdá, že politické angažmá Annie Ernauxové, které se nese v duchu dnešní doby, bylo pro Nobelovu cenu nezanedbatelné.

Letošní udělení Nobelovy ceny opět vzbuzuje rozpaky. Annie Ernauxová si ji nezaslouží, přestože její tvorbu lze doporučit i náročnému čtenáři. Nejde však o *nejvýznamnější literární dílo v ideálním směru*, tj. splnění základního principu, který platí pro udělení této ceny. Spíše se zdá, že politické angažmá Annie Ernauxové, které se nese v duchu dnešní doby, bylo pro Nobelovu cenu nezanedbatelné. To by ovšem svědčilo o jediném – o marasmu i ve Švédské akademii.

10. října 2022

Trojediný prezident(ka)

Filip Šebesta
Institut Václava Klause

Předseda poslaneckého klubu ODS před nedávnem v *Právu* pronesl šokující větu. Oslovil prý asi deset kandidátů, kteří by z jeho pohledu byli ideální pro funkci prezidenta republiky a všichni jej s jeho nabídkou „poslali do háje“. Představa, že významný člen nejsilnější vládní strany obchází lidi jako podomní prodejce s nabídkou, zda by s podporou strany nechtěli kandidovat v následujících volbách do nejvyšší ústavní funkce v zemi, je sama o sobě dosti bizarní. Skutečnost, že jej oslovení, kteří podle Bendy byli „kvalitní a reprezentativní“, „poslali do háje“ míru absurdity jen dokresluje.

Prezident buď je, anebo není. Volbou většinou nevzniká, i když je jí někdo zvolen.

O funkci prezidenta evidentně není zájem. Ministerským předsedou s nejvyšší reálnou mocí v zemi by chtěli být mnozí, ale prezidentem? „Nikomu se do toho nechce. Kampaně bude ... nechutná a zisk je velmi malý,“ doplnil svá slova Benda. Zájem o to, stát se hlavou státu dnes projevují jen druhořadé a třetířadé osobnosti bez velkého životního příběhu nebo s příběhem takovým, na který by raději zapomněly.

Ale prezident buď je, anebo není. Volbou většinou nevzniká, i když je jí někdo zvolen. A přirození prezidenti, prezidenti for-

mátu, na který jsme posledních více než třicet let byli zvyklí, jednoduše „došli“.

Víc mužů roku '89 už prostě nemáme.

Víc mužů roku '89 už prostě nemáme. Natož takových, kteří by byli schopni vyhrát všelidové hlasování. Nedělejme si však iluze, že kdyby volil parlament, situace by byla o mnoho lepší. Nebyla. Jen vzpomeňme, jak parlament generoval kandidáty, nikoli nepodobné současným o kandidaturu usilujícím osobkám (Sokol, Bobošíková, Emmerová, Švejnar). Ostatně byla to právě tehdejší vládnoucí ODS (vláda P. Nečase, 2012), která v zoufalství ze své neschopnosti postavit vlastního kandidáta, prosadila ústavní změnu zákona o přímé volbě prezidenta republiky. A proto i dnes vidíme maximum možného, když koalice Spolu vedená ODS alibisticky oznamuje svou podporu trojedinému prezidentskému kandidátovi Nerudová-Pavel-Fischer.

Ostatně byla to právě tehdejší vládnoucí ODS (vláda P. Nečase, 2012), která v zoufalství ze své neschopnosti postavit vlastního kandidáta, prosadila ústavní změnu zákona o přímé volbě prezidenta republiky.

Václav Havel, Václav Klaus a Miloš Zeman, slovy bývalého slovenského velvyslance Weisse „prezidenti s příběhem“, byli osobnostmi organicky propojenými s polistopadovými změnami. Někomu byl bližší jeden, jinému druhý, dalšímu třetí, každý byl a je jiný, v úhrnu se na Hradě jejich pro-

střednictvím prostřídaly zájmy a preference prakticky celého národa. Podobně jako se aura Masaryka a Beneše vznášely nad první republikou, Havel, Klaus a Zeman hloubkou své osobnosti a získanými zkušenostmi naplnili funkci, která v českém neprezidentském ústavním systému měla vždy jen omezenější význam, než byl ten, jaký ji dali právě oni tři.

Naši dnešní kandidáti i zkušenost ze zahraničí tak naznačují jedině. Prezident se stane relativně bezvýznamnou figurou, podobně jako na Slovensku, v Maďarsku, Rakousku ale i v Německu a Polsku.

To, že tito muži v pomyslné štafetě udrželi kontinuitu roku 1989 až do dnešních dní je absolutní, nikde jinde v okolních zemích se nevyskytující, unikát. Málo jsme si toho doposud byli vědomi. Proto také onen Weissův stesk po „prezidentovi s příběhem“. Slovensko kontakt s takovými osobnostmi ve funkci prezidenta republiky totiž ztratilo už dávno. My teprve nyní.

Naši dnešní kandidáti i zkušenost ze zahraničí tak naznačují jedině. Prezident se stane relativně bezvýznamnou figurou, podobně jako na Slovensku, v Maďarsku, Rakousku ale i v Německu a Polsku. Třeba mezi nimi někdy někdo zazáří, ale to na co jsme byli zvyklí, už raději nečekejme. V tom jsme byli totiž opravdu unikátní. Proto není Fialův trojediný prezident až takovým překvapením. Pro mnohé to bude napoprvé sice šok, ale pak už jen „nový normál“. Bohužel.

5. října 2022

Ekonomové si zoufají, vláda rozpočtový deficit stále zvyšuje

Na začátku roku jsem ministru financí přes média nabízel sázku: v okamžiku, kdy vítězoslavně oznámil, že téměř o 100 miliard snižují Babišův (a Schillerové) deficit rozpočtu, jsem se odvážil říci, že na konci roku uvidíme, že bude ve skutečnosti Fialův (a Stanjurův) deficit ještě větší než ten, který byl původně plánován. Sázku nepřijal, asi věděl proč.

Úterní titulní stránka jednoho našeho ekonomického deníku měla úžasný nadpis: „Úsporný rozpočet má deficit 375 miliard“. To je samozřejmě výsměch úspornosti a výsměch „odpovědnosti“, abych použil Fialovo časté slovo. Takový rozpočtový deficit je neúspornost a nezodpovědnost sama, zejména je-li v rozsahu téměř 400 miliard. Je možné takto lhát? A takto rozvracet ekonomiku a veřejné finance? Je to jenom hloupost nebo i zlý záměr? Záměr rozvrátit ekonomiku, poskodit korunu a nuceně přejít na euro?

Větší část vlády mlčí. Čtyři z pěti stran vládní koalice jako by v tomto tématu vůbec neexistovaly. Jiný ekonomický týdeník měl nadpis článku „Česko kupí dluhy hlava nehlava, řešení je v nedohlednu“. Ani taková slova nikoho nevrzují? Ani to, že se zhruba stejně velký deficit rozpočtu plánuje i na rok 2023? Úplně jsme ztratili rozum? Bylo vhodné právě tento týden odhalovat v ČNB busty dvou prvorepublikových ministrů financí, kteří takové deficity nenadělali? I když Engliš byl v tomto ohledu měkčí než Rašín. Opravdu si někdo špidlovsky myslí, že „zdroje jsou“? Nemyslí se tím jen a jediné to, že je na tom několik zemí EU ještě hůře než my?

Kdy už začne někdo něco dělat? V dnešním rozhovoru v deníku E15 říká viceguvernér ČNB Marek Mora, že je úrokové sazby třeba dále zvyšovat. Přežije Mora poslední šanci prezidenta Zemana vymě-

nit jednoho člena bankovní rady? Mora má pravdu.

Dnes není možné nezmínit katastrofickou situaci ve Velké Británii. Po šesti týdnech padá vláda premiérky Trussové, ona hlávka salátu vydržela déle. Že se nikdy premiérkou stát neměla, je jasné. Že jí „mydlí schody“ zcela nezodpovědný ex-premiér Johnson, že už dávno žádá „stará dobrá Anglie“, jak o ní zpívali Vodňanský se Skoumalem, neexistuje, že je Velká Británie svým bouráním starého světa v Evropě nejhorší, je také jasné. Ale přesto je to smutné. Češi si to svou sázkou na Piráty, STAN, lidovce (s jejich nepřetržitými, téměř každodenními skandály) a Pekarovou asi vůbec neuvědomují. Asi pořád hledají něco pozitivního v ODS, ale i to je hledání marné.

Václav Klaus
21. října 2022

Konec masového automobilismu, to je oč tu běží?

Filip Šebesta
Institut Václava Klause

Toto není ani tak polemika s konkrétním člověkem, v tomto případě členem představenstva Škoda Auto Martinem Jahnem, ten je, při vši účtě, zaměnitelný, jeho slova by mohl říkat kterýkoli jiný současný manažer a zněla by naprosto stejně. Nejde konec konců ani o konkrétní firmu, Škodovku, německou automobilku s českými kořeny. Tu můžeme brát také pouze jako modelový příklad obecnějších trendů, byť, nejen ze sentimentálních důvodů, se na ni pochopitelně díváme jinak. To je potřeba říci hned na úvod.

V rozhovoru, který Jahn nedávno poskytl deníku E15, nastiňuje tento vrcholný manažer budoucnost mladoboleslavské automobilky. Co v něm říká? „Škoda Auto zrychlí přechod k elektromobilům,“ shrnuje jeho primární sdělení titulek na první straně. „Škodovka se posouvá k luxusnějším vozům“, dodává ten uvnitř vydání. Automobilka mění svou strategii na příští roky, elektromobilita prý nastoupí rychleji, než se čekalo. „Neposouvá se jen od spalovacích motorů k bateriím, ale také od levnějších vozů k dražším ... I kvůli zpřísnujícím se emisním normám budou rychleji mizet z nabídky menší a levnější vozy jako fabia, kamiq či scala,“ shrnuje redaktor rozhovor s manažerem v úvodníku.

Ne, to není jen pouhé byznysové rozhodnutí jedné konkrétní firmy, jak by se mohlo zdát, ale všeobecný trend, který naznačuje, že masový automobilismus, tak jak vznikl v průběhu dvacátého století, to má nahnuté, nechceme-li přímo fatalisticky říct, že končí.

Konec laciných vozů

Není pravdou, že ti, kdo si nová auta nebudou moci dovolit, sáhnou po levné Dacii. „Navzdory současným problémům se nezdá, že by se Evropa či Amerika odkláněly od klimatických cílů. Museli jsme reagovat a zrychlit vlastní strategii,“ říká Jahn. A na jiném místě: „Stále nevíme, jak bude vypadat chystaná emisní norma Euro 7. Bude-li přijata v přísné variantě, vozy v nižší třídě, jako je třeba fabia, scala či kamiq, bude obtížné udržet na trhu v delším horizontu.“ Od roku 2035 pak mají být všechny vozy prodávané v EU vzhledem k platné legislativě elektrické.

Masový automobilismus, tak jak vznikl v průběhu dvacátého století, to má nahnuté, nechceme-li přímo fatalisticky říct, že končí.

Z těchto slov jsou patrné dvě věci. Zaprve to, že levnější produkce pro nejchudší zákazníky se logicky nevyplatí ani jinde. Nikoli pouze ve Škodovce. Tedy ani Dacia či jiné dnes levnější značky v prostředí přísných ekologických standardů žádnou spásou pro méně movité motoristy být nemusi.

Tito lidé tak budou nuceni hledat k osobnímu automobilismu alternativu jinde.

Zelenání automobilek je začarovaný kruh

Za druhé pak z výše uvedených slov vyplývá, kde mají tyto trendy svůj primární původ. V konkrétních politických rozhodnutích. Na ta následně reagují firmy, v jejich rámci fungují a budují své strategie. Podniky však nejsou jen pasivně ve vleku politických rozhodnutí. Částečně je i aktivně přijaly za své. Mají pro to jistě řadu důvodů. Zelené standardy je mohou ohrozit, ale stejně tak mohou ohrozit jejich méně pružnou konkurenci. Ta jimi může být zčásti eliminována nebo citelně limitována. Znesnadňuje se tím „vstup do odvětví“. Taková „pomoc“ s konkurencí je pro každou firmu, která na trhu zůstane, samozřejmě vítaná. Zelené administrativní plány ale dávají automobilkám rovněž určitou jistotu v jejich plánování. „Od roku 2035 budou všechny naše nové vozy prodávané v EU elektrické. Jiná varianta vzhledem k odsouhlasené legislativě nepřipadá v úvahu,“ připomíná Jahn. Pochopitelně, že spolu se zelenými regulacemi se také významně rozšiřuje všeobecná „dotační atmosféra“ a potenciál. Jestliže politici zákonem zcela arbitrárně eliminují produkci něčeho, co funguje, proč naopak nedotovat něco jiného, „to správné“.

V duchu doby však diktují samozřejmě také zákazníci. „Definovali jsme si novou cílovou skupinu,“ popisuje Jahn. „Říkáme ji contemporary explorers – noví objevitelé. Lidé, kteří čekají od života víc, chtějí jen levně

auto, ale aby vyjadřovalo hodnoty. Třeba tím, že budeme více používat obnovitelné materiály.“ Auto bylo vždy pro mnohým majitele statusovým symbolem. Jeho vlastnictví nebo lépe řečeno vlastnictví konkrétní značky či typu automobilu je nezřídka příkladem něčeho, co ekonomové nazývají „demonstrativní spotřebou“ prokazující úspěšnost svého majitele. Drahé elektrické auto statusovým symbolem bohatství zůstane. Nově má ale navíc signalizovat i jakési lepší kvality svého majitele a jeho „společenskou odpovědnost“ vůči planetě. Taková lepší placka milionu chviliek.

Škoda Auto má v následujících letech do elektromobility investovat obří částku ve výši 138 miliard korun. Mají se přestavovat celé výrobní závody. To jsou rozhodnutí, která logicky zpětně vytvářejí ty nejvlivnější obhajce zelené politiky. S každým dalším dnem a s každým dalším takovým rozhodnutím se tento stav věcí víc a víc upevňuje a zabetonovává. Firmy si nemohou dovolit o své investice přijít. Nejen tyto přístupy automobilek k zelené revoluci naznačují, proč vlastně není možné jen tak snadno obrátit kormidlo evropské zelené politiky. Bylo už do ní nainvestováno obří množství kapitálu, a to jak obrazně toho politického, o němž se mluví nejvíce, tak i doslova toho finančního. A zdaleka nejde jen o automobily. Zelenání je právě i kvůli tomu začarovaný kruh, jehož přerušení bude vyžadovat obrovské množství úsilí a energie.

Že ztráty rozptýlené většiny občanů budou vyšší než by byly ztráty investic byznysu, kdybychom nyní od zelených cílů upustili? To je dost pravděpodobné. Ale tato rozptýlená většina – my – nemáme své vlivné lobby, kteří by za naše legitimní zájmy bojovali. Alespoň prozatím.

Symbol svobody cestovat podle svých pravidel

Masový automobilismus má proto v podobě, jak jej známe a provozujeme na mále. Osobní auto se stalo ve dvacátém století symbolem spotřebitelské, chcete-li konzumní společnosti. Ale také symbolem svobody cestovat podle vlastních pravidel. I komunistický režim přijal západní představu o masovém osobním automobilismu za svou, byť ji v prostředí centrálního plánování byl schopen naplňovat pouze s obtížemi. Po revoluci se auto průmysl svěřený do německých rukou stal význam pilířem české ekonomiky.

Demokratizace dopravy, která díky rozšíření vlastnictví osobního automobilu v průběhu dvacátého století nastala, znamenala bezpříkladný nárůst pohodlí a kvality života mas obyvatelstva. V průkopnických Spojených státech se automobilismus stal doslova obsesí. Aniž bychom byli odborníci na urbanismus, každý z nás vnímáme, že americká města do velké míry vděčí za svou podobu právě automobilismu. Auto a s ním spojená infrastruktura umožnily obsluhovat a dávat ekonomický smysl regionům, které by jinak

zůstávaly zcela periferní. Motorismus obecně, zejména ve své nákladní podobě, pak umožnil „just in time“ globální kapitalismus a globalizaci, v podobě v jaké jsme jich byli v posledních desetiletích let svědky. Auto se stalo nejen ekonomickým, ale také kulturním fenoménem. Nejviditelnější a dnes nejvíce zdůrazňované problémy, které masový automobilismus způsobuje především ve městech, jež nebyla pro takové množství aut projektována, jsou nesouměřitelné se všeobecnou mírou pozvednutí životní úrovně, kterou automobily přinesly a přinášíjí.

Existuje celá řada nezodpovězených otázek, na které není možné odpovídat pouze tak, že je vyřeší technologický pokrok.

Končí tedy masový automobilismus? Na tuto otázku pochopitelně nikdo zainteresovaný neodpoví, eventuálně na ni odpoví záporně. Ale vezmeme-li v úvahu všechny dnešní trendy při současné úrovni poznání a technologie, je možné říct, že tímto směrem (nevyhnutelně) míříme. Že takový vývoj není představitelný, vůbec neznamená, že je nemožný. Kdo by si před dvěma třemi lety dokázal představit to, co se dnes děje v energetice? Ti, kdo varovali, že něco takového reálně hrozí, byli odbýváni jako apokalyptici.

Řada nezodpovězených otázek

Existuje celá řada nezodpovězených otázek, na které není možné odpovídat pouze tak, že je vyřeší technologický pokrok. I když mnohé z nich nepochybně ano. Velká část těchto otázek se týká lidí, kteří dnes auto vlastní a provozují, potřebují jej ke svému životu či podnikání, a může se stát, že v budoucnu již na něj díky umělému zdražení nedosáhnou. To není žádný úmyslný katastrofismus, ale spíše odezírání z trendů, kterými se dnes pohybujeme a které navzdory energetické krizi mají ještě zrychlit, jak ostatně v rozhovoru Jahn naznačuje. Jistě, na osobní automobilismus neexistuje nárok. Ale před lidmi, kteří na něj až doposud dosáhli a jimž by se bez auta dramaticky znehodnotil život, bych to jako politik vysvětlovat nechtěl.

Stojí za připomenutí, že český vozový park je pátý nejstarší v EU s průměrným stářím vozu více než patnáct a půl roku. Jednou z otázek tak například je, jak bude vypadat trh s ojetými elektrickými vozy, které je dnes alternativou pro méně bonitní klienty. Spalovací motor je stále stejný, něco se opotřebí, vymění, ale vzhledem k hodnotě auta nejde typicky o vysoké částky. Ale co baterie? V jejím případě je poměr ceny ke zbytkové hodnotě vozidla zcela někde jinde. A koupí si někdo auto s osm nebo deset let starou baterií, která na rozdíl od spalovacího motoru, jak všichni víme ze zkušeností s elektrickými zařízeními, jimiž jsme obklopeni a denně je používáme, stárne a ztrácí kapaci-

tu úplně jinak? Technologie možná bude za deset let jinde, ale bude to až o tolik?

Co se však za deset let nezmění zcela určitě, je fyzika a její zákony. Je to možná pro trendsettery obtěžující, ale je třeba se stále ptát, kde se vezme dostatek elektřiny pro nabíjení takového množství vozidel? A asi by tedy měla být i „čistá“, aby nebylo elektroauto jen pokrytectví tak jako dnes. I když je to triviální a přízemní otázka, nikdo na ni zatím uspokojivě neodpověděl. Tím víc bychom se na to měli ptát nyní, na prahu bezpříkladné energetické krize. Odpověď je ale možná velmi prozaická a tím více šokující. Pro budoucí spotřebu elektřiny je pravděpodobně chybou násobit současný počet automobilů průměrnou spotřebou jejich elektrické verze v budoucnosti. Bude jich totiž nejspíš mnohem méně. Mnozí z těch, kdo dnes jezdí, v budoucnu už jezdit nemusí. Ale to se zatím nikdo říct neodváží.

Dříve byly jako klíčové argumenty pro pořízení dražšího elektroauta zdůrazňovány očekávané úspory při jeho provozu. Mělo se za to, že vyšší pořizovací náklady vyváží v rámci životního cyklu provozu stroje levnější palivo – elektřinu – ve výsledku tak mělo auto v přepočtu na ujetý kilometr vyjít v poměru k nákladům, když ne levněji, tak minimálně stejně jako standardní vozidlo se spalovacím motorem. Elektroauta měla konkurovat těm klasickým a postupně je nahradit přirozenou tržní cestou, svobodnou volbou spotřebitele, tak se to alespoň tvrdilo. S cenami elektřiny, které lámou rekordy a všechny okolnosti naznačují, že jde o nový normál spíše než výkyv, se nezdá, že by něco takového bylo možné. I proto musel přijít z unie administrativní zákaz spalovacího motoru ke konkrétnímu datu. Někteří komentátoři a média si toho ostatně začali už všimnout. A podobných otazníků je s elektromobilitou spojená dlouhá řada.

Nejde o útok na technologický pokrok

Vůbec nejde o polemiku s konkrétním byznysovým rozhodnutím firmy Škoda Auto. To je vzhledem k okolnostem svým způsobem snad i pochopitelné a zcela jistě je motivované primárně ziskem, přestože se tváří jinak. Určitě jde však o polemiku s těmi okolnostmi, v nichž a kvůli kterým taková rozhodnutí vznikají a jimž jsou firmy nucené se přizpůsobovat.

Nejde ani o luddistický útok na stroje a technologický pokrok. Spíše je to povzdech nebo zamyšlení nad tím, že svět masového motorismu to může mít spočítané (stále ještě nechci tvrdit, že definitivně má). Někdo to vítá, z velké části možná aniž by domýšlel všechny důsledky takového vývoje. Někdo je ale také domýšlí, a právě díky nim to vše tlačí dál. Tak už to bývá. Někdo jiný si nad tím dovoluje vyjádřit jisté pochybnosti, nedůvěru, možná i lítost (autor těchto řádek). Je to legitimní postoj. Konzervativní a protržní.

publikováno na reflex.cz dne 6. října 2022